

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Jitky Zavřelové a Lukáše Hloucha v právní věci žalobce: **Mgr. D. D.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Břeclav**, se sídlem Za Bankou 3/3087, Břeclav, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalované, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 12. 2022, čj. 30 A 87/2022-128,

t a k t o :

- I. Soud **o d n í m á** žalobci osvobození od soudních poplatků přiznané mu usnesením Krajského soudu v Brně z 31. 10. 2022, čj. 30 A 87/2022-41.
- II. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **s e z a m í t á**.
- III. Soud **v y z ý v á** žalobce, aby ve lhůtě **15 dnů** ode dne doručení tohoto usnesení doplatil soudní poplatek za podání kasační stížnosti ve výši **3 750 Kč**.
- IV. Soud **v y z ý v á** žalobce, aby ve lhůtě **15 dnů** ode dne doručení tohoto usnesení buďto předložil plnou moc udělenou advokátovi k zastupování v řízení o kasační stížnosti, nebo ve stejné lhůtě prokázal, že má vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce podal žalobu na ochranu před nezákonným zásahem proti Nemocnici Břeclav a Věznici Břeclav. Původně se žaloba týkala léčby konopím, komunikace žalobce se spolkem Cannabis is the Cure, návštěv členů tohoto spolku ve vězení a dalších otázek. Následně žalobce – podáním z 6. 11. 2022 – žalobu změnil. Nově napadal nezákonný zásah Věznice Břeclav spočívající v rozhodnutí o uložení kázeňského trestu „důtky“ ze dne 26. 9. 2022, čj. VS-174211-6/čj-2022-803830, a v rozhodnutí o zamítnutí stížnosti žalobce proti tomuto rozhodnutí ze dne 3. 10. 2022, čj. Vs-174211-8/čj-2022-803830. Zároveň navrhl, aby soud předběžným opatřením pozastavil účinky těchto rozhodnutí. Krajský soud v Brně shora označeným usnesením žalobu odmítl podle § 46 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 85 odst. 1 s. ř. s. pro nepřipustnost. Proti tomuto usnesení nyní žalobce (stěžovatel) brojí kasační stížností. V kasační stížnosti stěžovatel navrhl, aby mu soud ustanovil zástupce.

[2] Stěžovateli lze ustanovit zástupce dle § 35 odst. 10 s. ř. s. tehdy, jsou-li splněny dvě podmínky: 1.) jsou u něj dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2.) je to nezbytné k ochraně jeho práv. Druhá podmínka (potřeba ochrany práv stěžovatele) je v případě řízení o kasační stížnosti zpravidla splněna. Co se týče první podmínky, stěžovatel byl krajským soudem (usnesením z 31. 10. 2022, čj. 30 A 87/2022-41) osvobozen v rozsahu 75 % od soudních poplatků. Nicméně vzhledem k tomu, že stěžovatel požádal o ustanovení zástupce, musí se Nejvyšší správní soud zabývat tím, zda jsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 s. ř. s. stále splněny (usnesení NSS ze 7. 5. 2019, čj. 7 As 94/2019-12). Stěžovatele lze osvobodit od soudních poplatků, pokud (i) doloží, že nemá dostatečné prostředky a (ii) pokud se nejedná o kasační stížnost, která zjevně nemůže být úspěšná.

[3] Nejvyšší správní soud proto předně posuzoval, zda je kasační stížnosti zjevně neúspěšným návrhem ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., či nikoliv. Institut zjevně neúspěšného návrhu obecně brání tomu, aby stát vynakládal finanční prostředky na řízení, která nemohou být již na první pohled úspěšná, resp. tomu, aby stát nesl náklady na zastoupení žadatele ve věci, u níž je nepochybné, že nemůže se svým návrhem uspět. Nejvyšší správní soud používá stejný výklad i na zjevně neúspěšné kasační stížnosti (usnesení NSS z 22. 8. 2012, čj. 8 As 75/2012-25, z 9. 9. 2015, čj. 7 Afs 192/2015-28, a z 10. 3. 2016, čj. 7 As 320/2015-71). Pojem „zjevná neúspěšnost“ není v s. ř. s. nijak definován, Nejvyšší správní soud proto jeho obsah vyložil ve své judikatuře. Závěr o zjevné neúspěšnosti může soud učinit tehdy, „*kdy by např. kasační stížnost byla podána opožděně, osobou k tomu zjevně neoprávněnou, či by byla podána proti rozhodnutí, proti němuž není kasační stížnost přípustná*“ (rozsudek NSS z 28. 6. 2006, čj. 3 As 26/2006-69, č. 1616/2008 Sb. NSS). O zjevně neúspěšný návrh se bude tedy jednat i tehdy, je-li žaloba nepřipustná, mimo jiné i kvůli tomu, že zákon stanoví, že určité rozhodnutí je vyloučeno ze soudního přezkumu (rozsudek NSS z 22. 12. 2011, čj. 4 Ads 158/2011-21).

[4] V nyní posuzované věci krajský soud žalobu odmítl pro nepřipustnost. Nejvyšší správní soud proto v rámci posuzování zjevné neúspěšnosti návrhu ověřoval právě tento závěr, přičemž se s názorem krajského soudu ztotožnil.

[5] Stěžovatel podal žalobu na ochranu před nezákonným zásahem dle § 82 s. ř. s. Žalobu na ochranu před nezákonným zásahem lze podat jen proti „zásahu“; zákon zásah definuje mimo jiné tak, že se *nejedná* o rozhodnutí. Správní rozhodnutí proto nelze žalobou na ochranu před nezákonným zásahem napadnout. Stěžovatel v tomto případě napadá rozhodnutí o kázeňském trestu spočívajícím v uložení důtky a rozhodnutí o zamítnutí stížnosti proti tomuto trestu (stížnost je dle § 52 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, opravným prostředkem proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu). Obě tato rozhodnutí jsou rozhodnutími správního orgánu z formálního i materiálního hlediska (rozsudky NSS z 10. 11. 2021, čj. 8 As 143/2020-3 či ze 17. 4. 2019, čj. 9 As 338/2018-50). Tato rozhodnutí tedy nemohou představovat nezákonný zásah a nelze se proti nim bránit žalobou dle § 82 s. ř. s. Podaná žaloba byla proto nepřipustná dle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 85 s. ř. s.

pokračování

[6] Výše uvedené by však pro závěr o zjevné neúspěšnosti návrhu samo sobě nestačilo; jak již uvedl krajský soud, v případě nepřipustnosti zásahové žaloby je třeba se zabývat tím, zda není na místě umožnit žalobci žalobu změnit. Jelikož v tomto případě stěžovatel napadá správní rozhodnutí, logicky se nabízí umožnit mu změnit žalobu na žalobu proti rozhodnutí. Nejvyšší správní soud však v tomto ohledu ve shodě s krajským soudem upozorňuje na to, že podle § 68 písm. e) s. ř. s. je žaloba proti rozhodnutí nepřipustná, směřuje-li proti rozhodnutí, které je podle zákona z přezkumu vyloučeno. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody pak v § 52 odst. 4 stanoví, že (mimo jiné) rozhodnutí o uložení kázeňského trestu „důtky“ je vyloučeno ze soudního přezkumu. Zákon tedy stanoví, že proti uložení důtky se žalobou proti rozhodnutí bránit nelze. Za této situace nemělo smysl umožnit stěžovateli změnu žaloby na žalobu proti rozhodnutí, protože ta by pro nepřipustnost musela být odmítnuta rovněž.

[7] V případě, že zákon vylučuje určitá rozhodnutí ze soudního přezkumu, vyvstává vždy otázka ústavnosti takové výluky. Jak však již ve svém usnesení shrnul krajský soud, původně byla ze soudního přezkumu vyloučena veškerá rozhodnutí o kázeňských trestech ukládaných vězňům (s výjimkou rozhodnutí o propadnutí nebo zabránění věci). Ústavností této výluky se zabýval nález Ústavního soudu z 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 32/08 (N 204/58 SbNU 809; 341/2010 Sb.). V něm Ústavní soud prohlásil tehdy účinnou výlukou přezkumu veškerých kázeňských trestů za protiústavní. Uvedl, že by zákonodárce měl tresty rozdělit na ty mírnější (kam Ústavní soud zařadil i důtku), u nichž je výluka ústavně přípustná, a na ty závažnější, u nichž přípustná není. Zákonodárce tento pokyn Ústavního soudu splnil a takové rozlišení v zákoně provedl. Důtka je nejlehčím typem kázeňského trestu, a logicky ji proto zákonodárce zařadil do skupiny mírnějších trestů, které jsou ze soudního přezkumu vyloučeny. Nejvyšší správní soud se již zabýval tím, zda je výsledná právní úprava v souladu s ústavním pořádkem a shledal, že tomu tak je (rozsudek ze dne 7. 6. 2012, čj. 5 As 73/2012-40, č. 2692/2012 Sb. NSS). Zvážil přitom i argument – který vznášel i stěžovatel – že uložení jakéhokoliv kázeňského trestu má pro vězně negativní důsledky spočívající v tom, že snižuje jeho šance na podmíněné propuštění. Uzavřel však, že uložení kázeňského trestu je pouze jedním z hledisek, které se při rozhodování o podmíněném propuštění zvažují. Samo o sobě tedy uložení kázeňského trestu podmíněné propuštění nevylučuje.

[8] Nejvyšší správní soud nepřehlédl ani argumentaci stěžovatele v odůvodnění kasační stížnosti z 5. 4. 2023, že jeho tvrzení byla širší a nesoustředila se jen na rozhodnutí popsaná v odst. [1] výše. Před krajským soudem však stěžovatel vznesl (ve změněné žalobě) následující dva návrhy:

„1) soud předběžným opatřením pozastavuje důsledky rozhodnutí dne 26. 9. 2022, čj. VS-174211-6/čj-2022-803830, resp. dne 3. 10. 2022, čj. Vs-174211-8/čj-2022-803830 spočívající v přeřazení z 1. PSVD do 2. PSVD dne 6. 10. 2022

2) soud označuje výše uvedená rozhodnutí žalované za nezákonný zásah do práv žalobce“

(dále stěžovatel ještě požadoval náhradu nákladů řízení).

[9] Byť tedy tvrzení stěžovatele byla širší (argumentoval například i nezákonností interního předpisu, na jehož základě byla rozhodnutí vydána), žalobní návrh, který

vymezuje předmět řízení před krajským soudem, byl jednoznačný a brojil proti uvedeným rozhodnutím. Pro posouzení toho, jaký úkon správních orgánů žalobce napadá, není rozhodující to, zda jednání žalobce nazve „zásahem“ nebo „rozhodnutím“ (rozsudek NSS z 9. 7. 2009, čj. 7 Aps 2/2009-197). Rozhodující je právní povaha napadeného úkonu. V tomto případě stěžovatel nepochybně napadal právě zákonnost uvedených rozhodnutí.

[10] S ohledem na výše uvedené proto Nejvyšší správní soud dospěl v souladu s dosavadní judikaturou k závěru o zjevné neúspěšnosti kasační stížnosti. Tato skutečnost má dva důsledky. Předně je nutné řešit, zda je na místě stěžovateli odejmout osvobození od soudních poplatků přiznané krajským soudem. Za druhé tato skutečnost vede k zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce (bez toho, aby se Nejvyšší správní soud zabýval zbylými podmínkami).

[11] Odejmutí osvobození od soudních poplatků upravuje § 36 odst. 3 s. ř. s., podle něž soud *přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly*. Text citovaného ustanovení tedy odnětí osvobození spojuje s poměry účastníka. Podle doslovného výkladu by se tak mohlo zdát, že pokud se později ukáže, že návrh je zjevně neúspěšný, nelze již osvobození od soudních poplatků odejmout. Takový výklad by však byl v rozporu se smyslem citovaného ustanovení. To má mimo jiné zabránit tomu, aby účastník těžil z toho, že zpočátku se skutečnosti rozhodné pro osvobození od soudních poplatků jevíly jinak, než následně v řízení vyplynulo. Tato logika platí jak ve vztahu k poměrům účastníka, tak ve vztahu ke zjevné bezúspěšnosti návrhu. Uvedené platí tím spíše v těch případech (jako zde), kdy stěžovatel poté, co byl od soudních poplatků osvobozen, žalobu významně změnil. Navíc se k závěru, že osvobození lze odejmout, i pokud se ukáže, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, kloní soudní praxe. A to jak rozhodovací praxe vykládající s. ř. s. (usnesení NSS ze 7. 5. 2019, čj. 7 As 94/2019-12), tak rozhodovací praxe civilních soudů vykládající stejný text v § 138 odst. 2 o. s. ř. (usnesení Nejvyššího soudu z 21. 12. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5242/2016; ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí Ústavní soud odmítl v usnesení z 31. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 810/17). Vzhledem k těmto důvodům tedy Nejvyšší správní soud uzavírá, že osvobození od soudních poplatků soud odejme, i pokud se později ukáže, že návrh zjevně nemůže být úspěšný.

[12] Nejvyšší správní soud proto výrokem I. odejmul stěžovateli osvobození od soudních poplatků. Dle položky č. 19 sazebníku soudních poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, je kasační stížnost zpoplatněna částkou 5 000 Kč. Nejvyšší správní soud na počátku řízení o kasační stížnosti stěžovatele vyzval k zaplacení sníženého soudního poplatku, jelikož k zaplacení soudního poplatku soud vyzývá bez toho, aby se kasační stížností věcně zabýval, a v danou dobu se proto nezabýval ani tím, zda je kasační stížnost návrhem, který zjevně nemůže být úspěšný (usnesení NSS z 3. 8. 2016, čj. 2 Afs 111/2016-29, z 19. 10. 2016, čj. 3 As 207/2016-35, z 22. 3. 2017, čj. 3 As 240/2016-70, či z 22. 3. 2018, čj. 8 As 227/2017-35). Stěžovatel snížený soudní poplatek (částku 1 250 Kč) zaplatil, a Nejvyšší správní soud ho proto výrokem III. vyzval pouze k doplacení zbytku soudního poplatku (částky 3 750 Kč) a stanovil mu k tomu přiměřenou lhůtu.

pokračování

[13] Soudní poplatek lze zaplatit:

- vylepením kolků na tomto tiskopisu nebo
- bezhotovostně převodem na účet soudu číslo: **3703 – 46127621/0710**, vedený u České národní banky, pobočka Brno. Závazný **variabilní symbol** pro identifikaci platby je **1080401323**

[14] Podle § 105 odst. 2 s. ř. s. musí být stěžovatel v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem, pokud on sám nebo jeho zaměstnanec nemá vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Dle § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, je předpokladem pro výkon advokacie vysokoškolské vzdělání v oboru právo získané

1. v magisterském studijním programu studiem na vysoké škole v České republice, nebo
2. studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v bodě 1 na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu v oboru právo na vysoké škole v České republice.

[15] Protože Nejvyšší správní soud výrokem II. zamítl návrh stěžovatele na ustanovení zástupce, vyzval jej výrokem IV., aby v souladu s uvedeným ustanovením ve lhůtě 15 dnů od doručení tohoto usnesení doložil plnou moc udělenou advokátovi nebo příslušné vzdělání.

P o u č e n í: Pokud úhradu soudního poplatku provádí **jiná osoba než povinná**, je nutno do zprávy pro příjemce na příkazu k úhradě uvést, za koho se úhrada provádí.

Nebude-li poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, soud řízení **zastaví** (§ 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve spojení s § 47 písm. c) s. ř. s.). Soud však řízení nezastaví, je-li tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by Vám mohla vzniknout újma, a ve stanovené lhůtě sdělíte soudu okolnosti, které toto nebezpečí osvědčují, a doložíte, že bez své viny jste nemohl poplatek dosud zaplatit. K zaplacení poplatku po marném uplynutí stanovené lhůty se nepřihlíží.

V případě placení kolkovými známkami nalepte vždy oba jejich díly na tiskopis na vyznačeném místě. Tiskopis podepište a vraťte jej označenému soudu. Kolkové známky neznehodnocujte.

Nebude-li ve stanovené lhůtě vyhověno výzvě k předložení plné moci nebo prokázání příslušného vzdělání, Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítne.

Proti tomuto usnesení **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně 12. května 2023

Milan Podhrázký
předseda senátu

pokračování

Vyhovuji výzvě a zasílám Nejvyššímu správnímu soudu v kolkových známkách určený soudní poplatek.

podpis

.....

↓ místo pro nalepení kolkových známek ↓